

**ФІНАНСОВО-ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ
МІЖ НІМЕЦЬКОЮ АДМІНІСТРАЦІЄЮ РАЙХСКОМІСАРІАТУ
«УКРАЇНА» ТА МІСЦЕВИМ СОЦІУМОМ
У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ (1941–1944 рр.)**

Автор публікації ставить собі за мету визначити загальні риси, мету та завдання, установлені німецькою адміністрацією Райхскомісаріату «Україна» (далі – РКУ) окупаційної політики у сфері оподаткування місцевого населення. При цьому визначаються як організаційно-правові форми, так і нормативні установки адміністрації РКУ у сфері фінансово-правових відносин із місцевим соціумом, який перетворювався на фактично безкоштовне джерело викачування всіх наявних у нього ресурсів. Завдяки цим заходам окупаційна адміністрація РКУ здійснювала спроби реалізації стратегічної мети окупації – підготовки завойованого територіального простору на «життєвий простір» «арійської раси».

Ключові слова: *фінансово-правові відносини, податкові відносини, податки, збори, окупаційна адміністрація, Райхскомісаріат «Україна», місцеве населення, «арійська раса», «життєвий простір».*

Держава й суспільство завжди перебували й будуть перебувати в нерівноправному статусі у сфері податкових правовідносин. Держава, як політична організація, за допомогою спеціально створених та уповноважених для цього органів домінує над суспільством, примушуючи його здійснювати задля «загального блага» ряд фінансових або інших виплат. У цьому нічого дивного чи неприйняттого, в принципі, немає. Інша річ, якщо політична організація, репрезентована зовнішнім агресором, або держава явно переходить певні розумні межі в оподаткуванні суб'єктів суспільного життя. У цьому випадку лише жорсткими заходами, репресивно-каральними або акціями реквізиційного характеру, держава зможе викачувати такі необхідні їй ресурси.

Економічна політика Німеччини в окупованій Україні передбачала поступове перетворення завойованого територіального масиву на «життєвий простір» для «арійського народу». Зрозуміло, що більшість завдань із колонізації Сходу могла бути виконана вже після успішного для Третього Райху завершення Другої світової війни. Але ця стратегічна мета окупаційної політики в контексті «життєвого простору» була завжди присутня, і жодні міркування тактичного рівня не могли призвести до пом'якшення ставлення завойовників до місцевого соціуму. Заходи адміністрації РКУ в галузі податкової політики перетворювали її на ефективний механізм вилучення сировини та продовольства із окупованої країни. При цьому, незважаючи на цілі десятиріччя, які пройшли з часу початку вивчення тематики гітлерівського окупаційного режиму в Україні, усе ще малодослідженою залишається сфера податкових відносин між адміністрацією РКУ та місцевим суспільством. Цим і зумовлюється актуальність заявленої проблеми.

Відповідно до заявленої актуальності метою публікації є аналіз основних засад окупаційної адміністрації РКУ в податковій політиці, завданням – визначення організаційно-правових форм, шляхів та засобів взаємовідносин між публічними органами влади і місцевим соціумом, встановлення рівня їх нерівноправності.

Зазначимо, що на сьогодні як у вітчизняній, так і зарубіжній літературі фактично відсутні праці, в яких заявлена проблема розглядалась у її комплексному, системному вимірі. Лише окремі публікації сучасних вітчизняних дослідників окреслюють питання проведення податкових заходів з боку адміністрації РКУ та військової зони окупації. Це стосується праць О. Перехреста [7], Н. Глушенка [3], О. Гончаренка [1; 2], В. Орлика

та Л. Маренець [6]. Окремі думки із цього приводу оприлюднені й автором цієї публікації [4; 5].

Із перших днів офіційної легітимації німецька окупаційна адміністрація РКУ репрезентувалася центральним апаратом, який знаходився в Рівно, а також регіональними (генеральними комісаріатами), місцевими органами влади (гебітскомісаріатами). У кожній із цих структур існували фінансові відділи, керівники яких і відали безпосередньою організацією збору із місцевого соціуму (суб'єктів оподаткування) податкових платежів.

Одночасно зі створенням німецьких органів влади відбувався швидкий процес формотворення органів місцевого управління РКУ. При цьому, у багатьох випадках ці структури формувалися за ініціативою місцевого населення та інтелігенцією, членами похідних груп ОУН. В усякому разі представники цих органів влади проходили обов'язкову процедуру ідентифікації та спеціальну перевірку на предмет можливої лояльності до німецької окупаційної влади. Цей процес завершився ще в той період, коли відповідні території України перебували в компетенції адміністрації так званої військової зони окупації. З часом, при переданні завойованих територій в управління цивільній адміністрації РКУ, їй ці структури дісталися в цілісному, завершеному вигляді.

Характерно, що адміністрацією РКУ усе одно проводилися відповідні спеціальні перевірки службовців районних, міських та сільських управ. Тому не дивно, що частина цього апарату, а особливо ті, хто пройшов до них у результаті так званих «виборів», невдовзі були звільнені із займаних посад. Адміністрації РКУ потрібні були слухняні виконавці німецьких нормативних приписів, а погляд на ці події, у принципі, з боку місцевого населення чи так звана «громадська думка» їх ніколи не цікавили.

Аналіз практичної діяльності тогочасних публічних органів влади засвідчує, що службова субординація між німецькою адміністрацією РКУ й місцевим апаратом базувалася на таких принципах: повного й тотального контролю німецької сторони над місцевою владою; однозначної зверхності окупаційної влади й німців (арійців); домагання безумовної слухняності й обов'язкового виконання поставлених завдань; неадекватно суворі покарання за недотримання встановленого порядку управління у сфері стягнення податків та зборів, у тому числі й примусового.

Податкова політика, яка здійснювалася на теренах РКУ, базувалася на принципах: безумовної нерівності окупаційної влади й місцевого суспільства, що закріплювалося у нормативно-правових приписах; лише німецька влада могла визначати розміри податків і зборів із суб'єктів податкових правовідносин; використання будь-яких засобів для забезпечення збору визначених податків і зборів.

Як засвідчує реальна окупаційна практика та нормативні приписи німецької сторони, метою окупаційної політики в РКУ стала підготовка до перетворення України на майбутній «життєвий простір». Підтвердженням цього стало тотальне викачування ресурсів не лише життєво необхідних для ведення війни, а й тих, яких німецька сторона в поточний момент не потребувала. Фактично, німецька адміністрація обезкровлювала українське суспільство, виморювала його голодом та іншими нестатками. У кінцевому рахунку це підривало біологічну силу українського народу, унеможливило його повноцінне відтворення. А якщо згадати про мільйонні жертви, яких станом на літо – осінь 1941 р. вже зазнав український народ, статеві й вікові диспропорції, які вже тоді спостерігалися в місцевому середовищі, то для твердження про суто економічні завдання тогочасної окупаційної податкової політики в РКУ ми не віднайдемо жодного аргументу.

Райхсміністр східних окупованих територій Е. Кох, а за визначенням ще й один із ідеологів нацизму, так формулював завдання адміністрації РКУ у сфері податкової політики: «Мова йде насамперед про підтримку забезпечення німецького військового господарства та німецького командування надзвичайно великими обсягами джерел сировини і продуктів харчування цієї країни для того, щоб Німеччина і Європа могли вести війну будь-який довгий час» [8, арк. 14]. Слова Е. Коха найліпшим чином віддзеркалюють завдання

окупаційної адміністрації на період ведення війни – забезпечити країну всім необхідним задля майбутньої перемоги.

Водночас уже в окупаційний період проявляється така конфігурація економічної системи, яка мала постати тут у майбутньому. Уже в цей час здійснюється практична підготовка й створення підґрунтя майбутнього «життєвого простору»: обезлюднення міст, знищення повноцінної освітньої системи, різкий крен у бік професійної підготовки української молоді не вище середнього спеціального рівня, монополізація економіки, відмова від відбудови зруйнованого промислового потенціалу України, зосередження уваги німецьких монополій на суто видобувних галузях промисловості, використання «ножиць цін» задля вилучення сировини та сільсько- господарської продукції, обмеження й майже повне припинення вільної торгівлі навіть тією продукцією селянського господарства, яка залишалася у виробника після виконання зобов'язань перед державою.

Німецька окупаційна влада прагнула будь-якими засобами не допустити формування повноцінного виробника продукції та послуг із місцевого середовища. У жодному випадку офіційно відроджені німецькою владою приватновласницькі (капіталістичні) відносини не могли стати основою для виникнення нових соціальних груп і станів, здатних не лише репрезентувати місцеве суспільство, а й суттєво відрізнятись від нього за своїм майновим статусом. Тому всі заходи німецької адміністрації у сфері контролю за виробництвом поєднувалися із жорсткою податковою політикою, яка мала не допустити цих змін. Відповідно, управлінці РКУ використовували суто адміністративні заходи припинення приватновласницької ініціативи ще в процесі її зародження.

Якщо місцеві підприємці починали працювати з певним суттєвим прибутком, реакція німецької влади була однозначною – накладення непосильного податкового тягара або безпосереднє закриття підприємства. Для конкретизації цього наведемо характерний для тих часів факт. Так, у Києві на початку окупації було надано дозвіл на відкриття комісійних магазинів. Місцеве населення, не маючи достатньої кількості продуктів харчування, понесло до цих крамниць речі для продажу. Серед них меблі, дорогоцінні вироби із золота і срібла, картини тощо. Крамниці були переповнені цими товарами. Та вже в лютому 1942 р. з'явилося оголошення генерального комісаріату про закриття цих торговельних закладів і передачу їх повноважень «німецькому торговельному товариству». Причина – «лихварські ціни», встановлені орендарями крамниць.

Лише через три з половиною місяці особам, які мали відповідні документи, було обіцяно повернути вартість зданих товарів у «твердих», а не лихварських цінах [9, арк. 100–102]. У результаті – постраждали не лише підприємці, а й люди, які намагалися, продавши належні їм цінні речі, отримати кошти для прожиття. У виграші ж були німецькі торговці, які зайняли популярну, як на той час, нішу на ринку комісійних товарів.

Отже, як бачимо, для окупаційної адміністрації РКУ податкова політика перетворювалася на засіб ефективного, швидкого в часі й тотального викачування матеріальних ресурсів, необхідних для забезпечення Третього Райху та підрозділів Вермахту сировиною, продуктами харчування та певними товарами. З іншого боку, податкові заходи адміністрації РКУ мали підготувати ґрунт для майбутнього «життєвого простору».

Для організації таких масштабних завдань окупаційною адміністрацією РКУ розроблявся комплекс заходів, спрямованих на створення нормативно-правової бази центрального та локального рівнів, підготовку бази оподаткування, створення відповідного розгалуженого владного апарату, рекрутування до місцевого апарату влади відповідних кваліфікованих фахівців, формування засобів примусового стягнення.

Із метою організації майбутніх податкових заходів місцевою владою (фінансовими відділами районних, міських та сільських управ) за установками німецької сторони готувалася відповідна статистична база [10, арк. 8; 11, арк. 3; 12, арк. 61; 13, арк. 41]. Без проведення відповідних заходів було неможливо передбачити ні розміри можливих надходжень, ні навіть кількість суб'єктів фінансово-правових відносин.

Для цього з перших днів окупації в структурі органів місцевого управління формувалися різноманітні комісії, члени яких проводили облік та інвентаризацію наявного майна колгоспів, радгоспів, підприємств та установ. Не лишилися осторонь цього процесу й індивідуальні господарства людей. Влада мала знати про кількість корів, коней і навіть домашньої птиці, яка перебувала у власності чи тимчасовому володінні місцевих мешканців. Те ж саме стосувалося й розмірів присадибних ділянок, з яких у роки німецької окупації харчувалася більшість мешканців України, особливо в сільських регіонах. Дані про базу оподаткування знаходилися в органах місцевого управління й ретельно перевірялися на предмет достовірності. Так само ретельно й скрупульозно окупаційною адміністрацією РКУ організовувався перепис населення та наявного житлового фонду.

Осібне місце в організованій окупантами системі обліку власності мешканців України займала власність єврейського населення. Будинки, рухоме та нерухоме майно, меблі й навіть речі домашнього чи особистого вжитку, не говорячи про дорожочінності, підлягали обліку. Те ж саме стосувалося власності вже фізично знищених людей. Списки цього майна також перебували в розпорядженні органів місцевого управління.

Ще в перших розпорядженнях німецької адміністрації РКУ, які врегульовували порядок сплати податків, євреї одержували особний від решти місцевого населення правовий статус. По-перше, від євреїв збиралися не податки, а данина. По-друге, гебітскомісари отримали право визначити її види та розміри. По-третє, підприємства, які використовували працю євреїв, зобов'язувалися сплачувати різницю в їх заробітній платі й оплаті праці іншим категоріям працівників [14, арк. 21–23].

За директивними вказівками генеральних комісарів підпорядковані їм гебітскомісаріати зобов'язувалися всі конфісковані в євреїв цінні речі – золото, срібло, цінні метали, монети та валюту – відправляти у фінансовий відділ генерального комісаріату за спеціальними реєстраційними списками [15, арк. 145].

Перерозподілу підлягало й майно, яке знаходилося під охороною в колишніх квартирах євреїв. Так, у Вінниці у квітні 1942 р. було видано наказ міської управи, який урегулював порядок вилучення та обліку цього майна. Усі опломбовані приміщення відкривалися в присутності працівників житлового відділу міської управи, споживспілки та місцевої охоронної поліції. Вилучені та зареєстровані речі із будинків та квартир євреїв поділялися на чотири категорії. Усі «ліпші» речі перевозилися до приміщення штабткомісаріату і передавалися в користування німецькій владі. Речі «2-го ґатунку» передавалися споживспілці і зберігалися на її складах. Вони підлягали оцінці в грошовому виразі. Речі «3-го ґатунку» та паливо отримувала тюрма. Речі, які не могли бути використані як утиль, підлягали знищенню [16, арк. 82].

Переписам населення з боку окупаційної адміністрації приділялася достатньо серйозна увага, адже за допомогою цього заходу вирішувалися ще й питання політичного характеру. Колишні комуністи, радянські активісти, євреї потрапляли під контроль влади, а відсутність відповідних дозвільних документів унеможлиблювала вільне пересування за межами населених пунктів цими людьми. До того ж, представники цієї категорії місцевого населення потрапляли ще й під особливо нещадний податковий тиск окупаційної адміністрації. До них застосовувався й особливий порядок примусового стягнення податкових заборгованостей чи недоїмок, накладення натуральних штрафів.

Основною виконавчою структурою, на яку покладалося завдання організації збору податкових платежів, виступали фінансові відділи районних та міських управ, сільські управи. До організаційної структури останніх спеціальні ставки службовців, які відповідали за збір податків, зазвичай не вводилися. Це завдання в повному обсязі покладалося на сільських старост, які здійснювали ці функції одноособово чи перекладали їх на писаря управи [13, арк. 10]. Лише в окремих випадках, як правило, у великих селах до штатів сільської управи вводилася посада працівника, відповідального за збір податків [12, арк. 26, 27]. Але в жодному випадку ніхто не звільняв сільських старост за невиконання

завдань чи порушення встановленого порядку із організації та збору податків. Для цього використовувалися різні форми службових покарань, у тому числі й грошові штрафи або позбавлення частини чи то й усієї належної їм заробітної плати [14, арк. 1].

Німецькі управлінці при виконанні завдань у податковій сфері зобов'язувалися виконувати поставлені завдання в повному обсязі, нехай би вони й були не реальними. Водночас вони користувалися й високим ступенем самостійності в прийнятті не лише технічних рішень, а й могли власноруч збільшувати (але в жодному випадку – не зменшувати) розміри податкових платежів. Тому навіть у межах однієї адміністративної округи розміри однойменних податків і зборів могли суттєво відрізнятись [20, арк. 41; 21, арк. 4]. Очевидно, що кожен із гебітскомісарів при цьому виходив як із конкретних поточних потреб своєї округи, так і з власного бачення ситуації щодо оподаткування місцевого населення. Отже, для сфери оподаткування місцевого соціуму принцип уніфікації податкових платежів у межах РКУ був не характерним.

За погодженням із німецьким керівництвом власні податки й збори вводилися органами місцевого управління міського та районного управлінського рівнів. Сільські управи такими службовими повноваженнями не користувалися. Але відомі випадки, коли в перші дні окупації, ще в період перебування у військовій зоні самоорганізовані сільські громади власноруч займалися цими питаннями. Так було недовго, оскільки ще військові адміністратори заборонили сільським старостам здійснювати подібні заходи в податковій сфері.

Зазвичай органи місцевого управління, порушивши перед німецькою стороною клопотання про введення нових податків і зборів, умотивовували ці дії важливими поточними потребами, як-то: відновлення зруйнованої комунальної інфраструктури, необхідністю утримання закладів соціальної сфери тощо [22, арк. 7; 23, арк. 41; 24, арк. 3; 25]. Але, якими б не були міркування керівництва районних та міських управ, увесь податковий тягар перекидався на місцеве населення та виробничу сферу, яка й без того знаходилася в деструктивному стані.

Як німецькими, так і місцевими управлінцями було розроблено ряд заходів щодо пільгового оподаткування цілої категорії населення та виробників. Звісно, що нормативні приписи місцевої влади підлягали затвердженню німецькими адміністраторами.

За ініціативою німецької сторони пільговому оподаткуванню підлягали етнічні німці (фольксдойче) та громадяни Німеччини, які з певних причин працювали на окупованій території. Від сплати податку на заробітну плату звільнявся особовий склад місцевих поліцейних формувань.

Місцева влада наділяла податковими пільгами хворих та немічних осіб [26, арк. 1, 3], інвалідів [27, арк. 23], родичів відправлених на роботу до Німеччини [28, арк. 1, 2] тощо. Податковими пільгами могли наділятися й окремі установи комунальної форми власності, які мали важливе соціальне значення [29, арк. 2, 3]. Але розміри запланованих податкових надходжень від цього не зменшувалися – їх перекидали на інших суб'єктів оподаткування.

Отже, податкова політика, запроваджена на теренах РКУ, мала на меті максимальне викачування з окупованого соціуму ресурсів, необхідних для ведення війни, продовольчого й сировинного забезпечення потреб Третього Райху і підрозділів Вермахту. Одночасно із цим, податкова політика в РКУ виконувала роль підготовчого фактора у створенні майбутнього «життєвого простору» для «арійського народу». У фінансових правовідносинах між адміністрацією РКУ та місцевим суспільством домінувала фіскальна, більш схожа на реквізиційну, функція.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаренко О. Проблеми функціонування цивільної адміністрації Райхскомісаріату «Україна»: фінансово-правовий аспект (1941–1944 рр.) / О. Гончаренко // Україна у Другій світовій війні: джерела та інтерпретації (до 65-річчя Великої Перемоги). Матеріали міжнародної наукової конференції / Відповідальний редактор: Легасова Л.В. – К., 2011. – 543 с.

2. Гончаренко О.М. Функціонування окупаційної адміністрації Райхскомісаріату «Україна»: управлінсько-розпорядчі та організаційно-правові аспекти (1941–1944 рр.): монографія / Гончаренко О.М. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2011. – 600 с.
3. Глушенок Н. Податкова політика німецької влади на окупованій території Півдня України у 1941–1943 рр. / Н. Глушенок // Наукові праці: Науково-методичний журнал. Історичні науки. – Миколаїв, 2004. – Т. 32. – Вип. 19. – 234 с.
4. Куницький М.П. Соціально-правовий статус місцевого населення Райхскомісаріату «Україна» (1941–1944 рр.): монографія. – К.: ПП «НВЦ «Профі», 2014. – 564 с.
5. Куницький М. Українське суспільство як об'єкт податкової політики окупаційної адміністрації Райхскомісаріату «Україна» (1941–1944 рр.) / М. Куницький // Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. / Гол. ред. В.М. Вашкевич. – К.: ВІР УАН, 2013. – Вип. 76 (№ 9). – 342 с.
6. Орлик В. До питання фіскальної політики нацистів в окупованій Україні / В. Орлик, Л. Маренець // Архіви України. – № 1–3. – 2005. – 345 с.
7. Перехрест О.Г. Системи оподаткування та обов'язкових поставок сільськогосподарської продукції як форми економічного пограбування селянства України за нацистської окупації (1941–1944 рр.) / О.Г. Перехрест // Український селянин: Збірник наукових праць. – Черкаси, 2003. – Вип. 7. – 320 с.
8. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (далі – ЦДАВОУ). – Ф. 4620. – Оп. 3. – Спр. 249.
9. ЦДАВОУ. – Ф. 4620. – Оп. 3. – Спр. 239.
10. Державний архів Житомирської області (далі – ДАЖО). – Ф. Р-1154. – Оп. 1. – Спр. 44.
11. ДАЖО. – Ф. Р-1233. – Оп. 1. – Спр. 45.
12. ДАЖО. – Ф. Р-1233. – Оп. 1. – Спр. 149.
13. ДАЖО. – Ф. Р-1465. – Оп. 1. – Спр. 7.
14. ЦДАВОУ. – Ф. 3206. – Оп. 6. – Спр. 1.
15. Державний архів Вінницької області (далі – ДАВО). – Ф. Р-1312. – Оп. 1. – Спр. 1333.
16. ДАВО. – Ф. Р-1312. – Оп. 1. – Спр. 2 а.
17. Державний архів Запорізької області (далі – ДАЗО). – Ф. Р-1627. – Оп. 2. – Спр. 1.
18. Державний архів Житомирської області (далі – ДАЖО). – Ф. Р-1233. – Оп. 1. – Спр. 45.
19. ДАЖО. – Ф. Р-1233. – Оп. 1. – Спр. 151.
20. Державний архів Херсонської області (далі – ДАХО). – Ф. Р-1520. – Оп. 1. – Спр. 8.
21. ДАЗО. – Ф. Р-1433. – Оп. 3. – Спр. 6.
22. Державний архів Кіровоградської області. – Ф. Р-2495. – Оп. 1. – Спр. 23.
23. ДАХО. – Ф. Р-1501. – Оп. 3. – Спр. 8.
24. Державний архів Полтавської області. – Ф. Р-2575. – Оп. 1. – Спр. 5.
25. Життя Зіньківщини. – 1942. – 3 січня.
26. ДАЖО. – Ф. Р-1233. – Оп. 1. – Спр. 55.
27. ДАПО. – Ф. Р-2959. – Оп. 1. – Спр. 12.
28. Життя Зіньківщини. – 1942. – 5 січня.
29. ДАЖО. – Ф. Р-1233. – Оп. 1. – Спр. 150.

REFERENCES

1. Honcharenko O. Problemy funktsionuvannia tsyvilnoi administratsii Raikhskomisariatu «Ukraina»: finansovo-pravovyi aspekt (1941–1944 rr.) / O. Honcharenko // Ukraina u Druhii svitovii viini: dzherela ta interpretatsii (do 65-richchia Velykoi Peremohy). Materialy mizhnarodnoi naukovoï konferentsii / Vidpovidalnyi redaktor: Lehasova L.V. – K., 2011. – 543 s.
2. Honcharenko O.M. Funktsionuvannia okupatsiinoi administratsii Raikhskomisariatu «Ukraina»: upravlinsko-rozporiadchi ta orhanizatsiino-pravovi aspekty (1941–1944 rr.): monohrafiia / Honcharenko O.M. – K.: NPU imeni M.P. Drahomanova, 2011. – 600 s.
3. Hlushenok N. Podatkova polityka nimetskoï vlady na okupovanii terytorii Pivdnia Ukrainy u 1941–1943 rr. / N. Hlushenok // Naukovi pratsi: Naukovo-metodychnyi zhurnal. Istorychni nauky. – Mykolaiv, 2004. – Т. 32. – Вип. 19. – 234 с.
4. Kunytskyi M.P. Sotsialno – pravovyi status mistsevoho naselennia Raikhskomisariatu «Ukraina» (1941–1944 rr.): monohrafiia. – K.: PP «NVTs «Profi», 2014. – 564 s.
5. Kunytskyi M. Ukrainske suspilstvo yak obiekt podatkovoi polityky okupatsiinoi administratsii Raikhskomisariatu «Ukraina» (1941–1944 rr.) / M.Kunytskyi // Hileia: naukovyi visnyk. Zbirnyk naukovykh prats. / Hol. red. V.M. Vashkevych. – K.: VIR UAN, 2013. – Vypusk 76 (№ 9). – 342 s.
6. Orlyk V. Do pytannia fiskalnoi polityky natsystiv v okupovanii Ukraini / V. Orlyk, L. Marenets // Arkhivy Ukrainy. – № 1–3. – 2005. – 345 s.
7. Perekhrest O.H. Systemy opodatkovannia ta oboviazkovykh postavok silskohospodarskoï produktsii yak formy ekonomichnoho pohrabuvannia selianstva Ukrainy za natsystskoï okupatsii (1941–1944 rr.) / O.H. Perekhrest // Ukrainskyi selianyn: Zbirnyk naukovykh prats. – Cherkasy, 2003. – Vyp. 7. – 320 s.
8. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchikh orhaniv vlady i upravlinnia Ukrainy (dali – TsDAVOU). – F. 4620. – Op. 3. – Spr. 249.

9. TsDAVOU. – F. 4620. – Op. 3. – Spr. 239.
10. Derzhavnyi arkhiv Zhytomyrskoi oblasti (dali – DAZhO). – F. R-1154. – Op. 1. – Spr. 44.
11. DAZhO. – F. R-1233. – Op. 1. – Spr. 45.
12. DAZhO. – F. R-1233. – Op. 1. – Spr. 149.
13. DAZhO. – F. R-1465. – Op. 1. – Spr. 7.
14. TsDAVOU. – F. 3206. – Op. 6. – Spr. 1.
15. Derzhavnyi arkhiv Vinnytskoi oblasti (dali – DAVO). – F. R-1312. – Op. 1. – Spr. 1333.
16. DAVO. – F. R-1312. – Op. 1. – Spr. 2 a.
17. Derzhavnyi arkhiv Zaporizkoi oblasti (dali – DAZO). – F. R-1627. – Op. 2. – Spr. 1.
18. Derzhavnyi arkhiv Zhytomyrskoi oblasti (dali – DAZhO). – F. R-1233. – Op. 1. – Spr. 45.
19. DAZhO. – F. R-1233. – Op. 1. – Spr. 151.
20. Derzhavnyi arkhiv Khersonskoi oblasti (dali – DAKhO). – F. R-1520. – Op. 1. – Spr. 8.
21. DAZO. – F. R-1433. – Op. 3. – Spr. 16.
22. Derzhavnyi arkhiv Kirovohradskoi oblasti. – F. R-2495. – Op. 1. – Spr. 23.
23. DAKhO. – F. R-1501. – Op. 3. – Spr. 8.
24. Derzhavnyi arkhiv Poltavskoi oblasti. – F. R-2575. – Op. 1. – Spr. 5.
25. Zhyttia Zinkivshchyny. – 1942. – 3 sichnia.
26. DAZhO. – F. R-1233. – Op. 1. – Spr. 55.
27. DAPO. – F. R-2959. – Op. 1. – Spr. 12.
28. Zhyttia Zinkivshchyny. – 1942. – 5 sichnia.
29. DAZhO. – F. R-1233. – Op. 1. – Spr. 150.

Куницкий М. Финансово-правовые отношения между немецкой администрацией Рейхскомиссариата «Украина» и местным социумом в сфере налогообложения (1941–1944 гг.).

Автор публикации стремится изучить основные черты, цель и задания установленной немецкой администрацией Рейхскомиссариата «Украина» оккупационной политики в сфере налогообложения местного населения. При этом обозначаются как организационно-правовые формы, так и нормативные установки администрации РКУ в сфере финансово-правовых отношений с местным социумом, который фактически превращался в бесплатный источник материальных ресурсов. Благодаря этим мероприятиям оккупационная администрация РКУ производила реализацию стратегической цели оккупации – подготовки завоеванного пространства на «жизненное пространство арийской расы».

Ключовые слова: *финансово-правовые отношения, налоговые отношения, налоги, сборы, оккупационная администрация, Рейхскомиссариат «Украина», местное население, «арийская раса», «жизненное пространство».*

Kunizkij M. Financially-legislative relationship between german administration Reichskommissariat «Ukraine» and local society in sphere of taxation (1941–1944 years)

The author of publication aims to establish common traits, goals and objectives, established by German administration Reichskommissariat «Ukraine» (hereinafter – RKU) occupation policies in the field taxation of local people. Thus are defined as the organizational and legal forms and regulatory settings in the administration RKU of financial - legal relationship with the local society, which actually turned into a free source of pumping all its existing resources. These measures occupation administration of RKU committed attempts to implement the strategic objective occupation- preparation conquered territorial space on the «living space» «Aryan race».

Keywords: *financially-legislative relationship, tax relations, taxes, duties, occupation administration, Reichskommissariat «Ukraine», the local population, «Aryan race», «living space».*

Одержано 3.03.2016